

Liudas Gira

Lietuvių poetas, dramaturgas, kritikas, publicistas, vertėjas. Gimė 1884-08-27 Vilniuje. Mirė 1946-07-01, palaidotas Vilniuje, Rasų kapinėse.

Baigė Stakliškių pradinę mokyklą, 1897–1900 m. mokėsi Vilniaus realinėje gimnazijoje, dėl lėšų stygiaus jos nebaigė. 1901-ųjų žiemą nuvažiavęs į Kazanę, L. Gira eksternu išlaikė vaistininko padėjėjo egzaminus ir kartu gavo gimnazijos baigimo atestatą. Tačiau dirbti vaistinėje neketino – tų pačių metų pavasarį jis įstojo į Vilniaus kunigų seminariją, kurią 1905 m. baigė, bet kunigu išventintas nebuvo.

Gyveno Vilniuje ir Kaune. Daugiausia dirbo spaudoje, lietuviškų laikraščių redakcijose: 1905–1906 m. „Vilniaus žinių“, 1906 m. „Šviesos“, 1907 m. „Lietuvos ūkininko“, nuo 1908 m. „Vilties“ redakcijose. Vienas jo slapyvardžių – Stakliškių Liudas. 1906–1907 m. buvo faktinis laikraščio „Lietuvis“ redaktorius. 1905 m. dalyvavo Lietuvių mokytojų sąjungos veikloje, buvo išrinktas Didžiojo Vilniaus seimo prezidiumo sekretoriumi, 1907 m. aktyviai dalyvavo kuriant Lietuvių mokslo draugiją. 1909–1910 m. baigė vaidybos kursus Vilniaus muzikos mokykloje. Mėgėjų teatro Vilniuje režisierius ir artistas. 1911–1912 m. redagavo almanachą „Švyturys“, 1913–1914 m. įkūrė ir redagavo pirmąjį lietuvių literatūros žurnalą „Vaivorykštė“.

L. Gira pagal kilmę buvo pusiau lenkas, pusiau vokiečių, bet augo pas tėvus ir būti lietuviu apsisprendė pats. Nepriklausomybės apyaušryje jis nemažai nusipelnė ir tautiniam atgimimui, ir besikuriančiai Lietuvos valstybei. 1918 m. buvo vienas iš nepriklausomos Lietuvos kontržvalgybos organizatorių. Vilniaus karo komendantas, savanorių būrio vadas. 1919 m. bolševikų kalintas Daugpilyje ir kitur. 1919 m. pabaigoje buvo Krašto apsaugos ministerijos Žvalgybos skyriaus vadovas Kaune. 1919 m. sausio 1 d. jis pirmą kartą suorganizavo keletą savanorių ir iškėlė Lietuvos vėliavą Gedimino pilies bokšte.

Nuo 1920 m. rudens Liudas Gira grįžo į kultūrinį gyvenimą, tačiau ir toliau aktyviai dalyvavo visuomeniniame gyvenime. 1922–1926 m. jis buvo paskirtas Valstybės teatro direktoriumi, 1926–1934 m. buvo Švietimo ministerijos knygų leidimo komisijos sekretorius, vėliau tapo žurnalo „Literatūros naujienos“ vyriausiuoju redaktoriumi, o 1938 m. buvo išrinktas Lietuvos rašytojų draugijos pirmininku. Garsėjo ekscentrišku elgesiu ir pažiūrų nepastovumu.

1940 m. buvo TSRS okupuotos Lietuvos Liaudies seimo atstovas. Kaip kolaborantinio seimo delegatas 1940 m. Maskvoje dalyvavo TSRS Aukščiausiosios Tarybos sesijoje, kuri įformino Lietuvos aneksiją. 1940–1941 m. – LTSR švietimo komisaro pavaduotojas. Per Antrąjį pasaulinį karą gyveno Penzoje, buvo 16-osios lietuvių divizijos kapitonas. L. Gira visą gyvenimą buvo silpnos sveiktos, dažnai sirgdavo. 1945 m. į Vilnių iš Rusijos grįžo sunkiai sirgdamas. 1946 m. pradžioje dar buvo išrinktas Lietuvos TSR Mokslų akademijos tikroju nariu, bet po kelių mėnesių mirė.

Kūrinius pradėjo spausdinti nuo 1902 metų. 1903–1920 m. L. Girus poezija: rinkiniai „Dul dul dūdelė“ (1909), „Žalioji pievelė“ (1911), „Laukų dainos“, „Tėvynės keliais“ (abu 1912), poema „Milžinkapių daina“ (1910). Juose išryškėjo liaudies dainų intonacijos, melancholijos ir elegiško prada, dzūkų tautosakos poetika. 1921–1940 m. poezija: rinkiniai „Žiezirbos“ (1921), „Žygio godos“ (1928), „Šilko gijos“, „Amžių žingsniai“ (abu 1929). Čia vyrauja meilės, istoriniai, patriotiniai motyvai, matyti simbolizmo įtaka. Sovietinės okupacijos laikotarpiu parašė socializmo ideologijos eilių: poema „Stalino LTSR konstitucija“ (1940), eilėraščių rinkinį „Žalgirio Lietuva“ (1942). L. Girus dramoms – tragedija „Kerštas“, „Svečiai“ (abi 1910), „Beauštanti aušrelė“ (1913), „Paparčio žiedas“ (1928) – būdingos neoromantizmo tendencijos. Parašė veikalą „Lietuviškosios eilėdaros kūrimosi raida 16–18 a.“ (1934), studijas apie Lazdynų Pelėdą, V. Ažukalnį-Zagurskį, J. Biliūną, literatūrinės kritikos straipsnių, išvertė A. Puškino, M. Lermontovo, K. Balmonto, T. Ševčenkos, lenkų poetų kūrinių. L. Girus eilėraščiai išversti į rusų, baltarusių, lenkų, bulgarų, ukrainiečių ir kitas kalbas.

Parengė

LMA Organizacinio skyriaus
vyriausioji specialistė Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai:

LMA archyvas, asmens byla.

Visuotinė lietuvių enciklopedija.

Lukšas, Aras. Liudas Gira: tuštybės ir godumo pinklėse. Lietuvos žinios, 2015 liepos 10 d.

Nuotrauka – Maironio lietuvių literatūros muziejaus nuosavybė.